

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Magdaleny Ježkové, soudkyně JUDr. Jany Kábrtové a soudce Mgr. Tomáše Blažka ve věci žalobce: **M. K.**, bytem S. 1341, R. n. K., zastoupený JUDr. Ing. Jiřím Špeldou, advokátem se sídlem Šafaříkova 666, Hradec Králové, proti žalovanému: **Policejní prezident**, se sídlem Strojnická 935/27, Praha 7, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 9. února 2016, č. j. PPR-8862-25/ČJ-2011-990131,

t a k t o :

- I. **Rozhodnutí žalovaného ze dne 9. února 2016, čj. PPR-8862-25/ČJ-2011-990131, se z r u š u j e a věc se žalovanému v r a c í k dalšímu řízení.**
- II. **Žalovaný je povinen zaplatit žalobci náklady řízení ve výši 11 228 Kč do patnácti dnů od právní moci rozsudku do rukou jeho zástupce.**

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou žalobou žalobce napadá shora identifikované rozhodnutí žalovaného, jímž bylo zamítnuto jeho odvolání proti rozhodnutí ředitele Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje (dále též pouze „služební funkcionář“) ze dne 9. 3. 2011, č. j. KRP-8854/ČJ-2011-0500OP. Služební funkcionář uvedeným rozhodnutím zamítl žádost žalobce o přepočtení a doplacení služebního příjmu od roku 2008 do 31. 8. 2010.

Žalovaný již v dané věci jednou obdobným způsobem rozhodl, jeho rozhodnutí ze dne 23. 6. 2011, č. j. PPR-8862-6/ČJ-2011-99KP, však Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 16. 4. 2015, č. j. 6Ad 21/2011-78, zrušil a věc žalovanému vrátil k dalšímu řízení. Městský soud v Praze se neztotožnil s tím, jakým způsobem správní orgány v posuzovaném případě vyložily § 54 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (dále jen „zákon o služebním poměru“), tedy s jejich výkladem důvodů, pro něž lze příslušníkovi bezpečnostního sboru nařídít výkon služby přesčas v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce. Konstatoval, že zákonodárce nepředpokládal využívání služby přesčas v uvedeném rozsahu u každého příslušníka automaticky, ale jako výjimečné opatření. Za výkon služby v důležitém zájmu služby proto nemůže být paušálně označena každá činnost (plnění úkolů) policejního sboru jako taková, ale musí jít o mimořádné (výjimečné) opatření. Důležitý zájem služby je proto nutno dovozovat v každém jednotlivém případě a nelze jej shledat v takovém postupu, kdy je dlouhodobý až trvalý nedostatek osob nahrazován zvýšenými nároky na stávající příslušníky nařizováním služeb přesčas. Žalovaný pro zdůvodnění nařízení služby přesčas žalobci považoval za podstatné samotné zajištění plnění úkolů policejního sboru. Takové odůvodnění nemohlo dle městského soudu obstát, neboť nebylo zřejmé, z jakých konkrétních důvodů byla práce přesčas žalobci nařizována. Městský soud tedy shledal napadené rozhodnutí nepřezkoumatelným.

Žalovaný si následně od správního orgánu I. stupně vyžádal doplnění spisového materiálu a zaslání analýzy, z níž by bylo zřejmé, kolik příslušníků bylo nutných k zajištění výkonu služby na organizačním článku, na kterém byl žalobce v daném období zařazen. Služební funkcionář žalovanému dne 27. 8. 2015 zaslal požadovanou analýzu i podkladové materiály.

V odůvodnění nyní napadeného rozhodnutí žalovaný zejména odkázal na výše uvedené doplnění spisového materiálu a na analýzu, kterou si vyžádal od služebního funkcionáře. Konstatoval, že služební funkcionář ve své odpovědi potvrdil, že k pokrytí služby bylo v rozmezí let 2007 až 2009 nezbytných 12 příslušníků a v roce 2010 se jednalo o 6 příslušníků. V předmětném období, kdy byla žalobci nařizována služba přesčas, přitom vykonávalo službu na organizačním článku, na němž byl žalobce zařazen, 10 příslušníků. Podle služebního funkcionáře žalobcova argumentace *„odpovídá skutečnému stavu v letech 2007 – 2010 s tím, že pracoviště odvolatele mělo dlouhodobý personální podstav a ten byl dlouhodobě řešen formou služby přesčas.“* Podle jeho názoru tak *„nelze dohledat důvody pro nařízení služby přesčas, které by vyhovovaly aktuální judikatuře.“* Žalovaný nicméně z předložených podkladových materiálů vyvodil, že důvodem nařízení služby přesčas žalobci bylo určení čerpání dovolené jiným příslušníkům. Žalovaný k tomu dodal, že *„i příslušník policie je člověk, který má svůj osobní život, na který musí vedoucí příslušník brát zřetel. Zcela jistě se v praxi může stát, že příslušník požádá o udělení dovolené a vedoucí příslušník mu tuto dovolenou udělí, i za cenu toho, že jinému příslušníkovi pak musí nařídít službu přesčas.“* Žalovaný zároveň uvedl, že zákon o služebním poměru neumožňuje za službu přesčas v limitu do 150 hodin ročně poskytnout služební příjem navíc, a to ani tehdy, pokud by byl výkon služby přesčas nařízen neoprávněně. Odkázal přitom na § 112 odst. 2 a § 125 odst. 1 zákona o služebním poměru. Nejvyšší správní soud sice judikoval, že za neoprávněně nařízenou službu přesčas musí být poskytnut zvláštní služební příjem jako za službu přesčas nad 150 hodin. Podle žalovaného však *„nejde o výklad ustanovení v mezích právní úvahy, ale o neoprávněnou deformaci znění zákona o služebním poměru, tj. soud nařizuje něco, co zákon o služebním poměru neumožňuje.“*

V nyní posuzované žalobě žalobce uvedl, že mu bylo v rozporu se zákonem nařizováno sloužit přesčas, aniž by za uvedenou službu byl přiznán služební příjem. Služebními

funkcionáři byl ke škodě žalobce zneužíván institut služby přesčas v důležitém zájmu služby. Žalovaný se odmítl smířit s tím, že nelze nařizovat služby přesčas v důležitém zájmu služby dle § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru, které je možno předvídat při plánování směn (např. plánovaná dovolená, dlouhodobá pracovní neschopnost jiných příslušníků apod.), ani že nedostatečné personální zajištění daného útvaru není důležitým zájmem služby, pro který lze službu přesčas nařídit. Přitom žalovaný sám ve svém rozhodnutí dlouhodobý personální podstav, který byl řešen formou služby přesčas, konstatoval, a to na základě analýzy služebního funkcionáře, kterou ve věci opatřil. Služební funkcionář žalovanému potvrdil oprávněnost námitek žalobce ohledně podstavu příslušníků. Žalobce k tomu doplnil, že ve skutečnosti byla situace ještě horší, protože od dubna 2009 byli na příslušném organizačním článku k plnění úkolů jen 4 příslušníci. Od 15. 4. 2009 byl žalobce pověřen zastupováním a ustanoven na služební místo komisaře, což znamená, že byl vedoucím odboru, tím odešel z funkce policejního inspektora operačního střediska, ale na jeho místo nikdo jiný ustanoven nebyl. Žalobce pak tedy vykonával jak činnost vedoucího odboru, tak i činnost za inspektora operačního střediska. Žalobce shrnul, že mu byly naplánovány služby přesčas v rozporu s příslušnými ustanoveními zákona o služebním poměru, a to z důvodu absence důležitého zájmu služby, jak zákon požaduje. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí je dle jeho názoru evidentní, že se na pracovišti, kde žalobce působil, jednalo pouze o zajištění běžného výkonu služby v důsledku nedostatečného personálního obsazení služebních míst, popřípadě jiných obdobných skutečností. Žalobci tak byl nepochybně nesprávně vypočten služební příjem, včetně dalších odvíjejících se nároků, kterých se podanou žalobou domáhá.

Žalovaný ve vyjádření k žalobě uvedl, že ve svém rozhodnutí vycházel z judikatury správních soudů, podle které postačuje rámcové uvedení důvodů pro nařízení služby přesčas a stručný písemný záznam o tomto důvodu, například v knize služeb. V odůvodnění napadeného rozhodnutí vymezil konkrétní důvod pro nařízení jednotlivých služeb přesčas žalobci v letech 2008, 2009 a 2010. Důvodem pro nařízení služby přesčas bylo čerpání dovolené žalobcových kolegů. Obecně k čerpání dovolené dodal, že každé pracoviště je živý mechanismus a podléhá vlivům přirozené fluktuace pracovníků. Zopakoval a dále rozvedl argumentaci obsaženou v napadeném rozhodnutí, dle které musí vedoucí příslušník brát zřetel na osobní život jednotlivých příslušníků policie. V případech, kdy žalobce vykonával službu přesčas za nepřítomné příslušníky, byla dle žalovaného převážným důvodem kumulace nepřítomnosti několika příslušníků v jeden den nebo mimořádnost požadavku jiného příslušníka na udělení dovolené. K nařízení služby přesčas a jejímu proplacení ve dnech, ve kterých nebyl dohledán žádný důvod nepřítomnosti žalobcových kolegů, žalovaný uvedl, že zákon o služebním poměru neumožňuje za službu přesčas v limitu do 150 hodin ročně poskytnout služební příjem navíc. Zákon o služebním poměru v § 112 odst. 2 stanoví, že služební příjem je stanoven s přihlédnutím k případné službě přesčas do 150 hodin ročně. Žalobcem odsloužené hodiny přesčas tak byly zahrnuty již ve služebním příjmu a nelze je znovu proplatit.

Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v řízení podle části třetí hlavy druhé dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), v mezích daných žalobními body, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. V souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s. rozhodl o věci samé bez nařízení jednání. Žalobu shledal důvodnou.

Jádrem sporu v posuzované věci je otázka, zda byly žalobci v rozhodném období nařizovány služby přesčas v rozporu s příslušnými ustanoveními zákona o služebním poměru. Podle žalobce je evidentní, že hlavním důvodem nařizování předmětných přesčasů bylo

zajištění běžného výkonu služby v důsledku nedostatečného personálního obsazení oddělení, na němž působil. Žalobci tak byl dle jeho názoru nesprávně vypočten služební příjem, včetně dalších nároků od tohoto se odvíjejících.

Úprava nařizování služby přesčas je obsažena v § 54 zákona o služebním poměru. Vyplyvá z něj, že výkon služby přesčas lze příslušníkovi bezpečnostního sboru v důležitém zájmu nařídít nejvýše v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce. Jestliže bude vyhlášen krizový stav podle zvláštního právního předpisu nebo ve výjimečných případech ve veřejném zájmu, lze příslušníkovi nařídít po dobu krizového stavu anebo po nezbytnou dobu ve veřejném zájmu službu přesčas i nad uvedený rozsah. Za službu přesčas se považuje služba vykonávaná nad základní dobu služby v týdnu mimo rámec směn. Základní doba služby příslušníka pak činí ve smyslu § 52 téhož zákona 37,5 hodiny týdně. Pojem důležitý zájem služby je blíže vymezen v § 201 odst. 1 uvedeného zákona: jedná se o zájem bezpečnostního sboru na včasném a kvalitním plnění úkolů tohoto sboru. Nařízení služby přesčas je tedy podmíněno důležitým zájmem služby a rozsahem 150 hodin za rok. Podle § 112 odst. 1 a 2 citovaného zákona má příslušník nárok na služební příjem za výkon služby, přičemž tento služební příjem je stanoven s přihlédnutím k případné službě přesčas v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce.

K výkladu § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru existuje bohatá judikatura Nejvyššího správního soudu. Například v rozsudku ze dne 26. 9. 2012, č. j. 6 Ads 151/2011 – 126, Nejvyšší správní soud uvedl že „[p]odle § 54 odst. 1 služebního zákona příslušníkovi lze v důležitém zájmu služby nařídít výkon služby přesčas nejvýše v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce. Stěžovatel (v daném případě žalovaný) si toto ustanovení ve spojitosti s § 201 služebního zákona a zákonem č. 273/2008 Sb. vykládá tak, že postup, kdy jsou odstraňovány překážky, které brání v plnění úkolů stanovených zákonem č. 273/2008 Sb., je postup v důležitém zájmu služby. Následně není rozhodné, o jaké překážky se jedná a jak dlouhé mají trvání, neboť podstata je splnění právě těchto úkolů. Nejvyšší správní soud sdílí názor krajského soudu, že s takto pojatým výkladem platné právní úpravy nelze souhlasit, když předpoklad výjimečnosti služby přesčas vyplývá především ze skutečnosti, že zákonodárce její přípustnost podmínil existencí určitých zákonných podmínek, bez jejichž identifikace výkon služby přesčas nařídít nelze. Z toho, co stěžovatel uvádí, lze dovodit, že práci přesčas lze nařídít vždy, kdy je služebnímu funkcionáři známo, že výkon služby nebude možné zajistit s určitým počtem příslušníků v určitém časovém prostoru (...) ustanovení § 54 odst. 1 služebního zákona předpokládá, že k nařízení výkonu služby přesčas lze přistoupit pouze v důležitém zájmu služby. Tento důležitý zájem služby nelze pak shledat v tom, když je dlouhodobý až trvalý nedostatek osob nahrazován zvýšenými nároky na stávající příslušníky nařizováním služeb přesčas s odkazem na důležitý zájem služby.“

V rozsudku ze dne 23. 5. 2013, č. j. 4 Ads 11/2013 – 41, Nejvyšší správní soud obdobně dovodil, že zákon o služebním poměru „nepojímá službu přesčas jako další fond služební doby, z něhož je možné libovolně čerpat do limitu 150 hodin v kalendářním roce. Naopak pro nařízení služby přesčas je nutné splnit uvedené podmínky, jejichž dodržení tak musí být možné ověřit, aby v řízení ve věcech služebního poměru týkajícího se služebního příjmu příslušníka či jeho výsluhového nároku a v případném soudním přezkumném řízení mohl být učiněn spolehlivý závěr o tom, zda služba přesčas byla nařízena v souladu se zákonem či nikoliv. Proto je nezbytné, aby vedoucí příslušník u každé služby přesčas uvedl konkrétní důvod, proč ji nařídil (...) po vedoucím příslušníkovi je možné žádat alespoň rámcové vymezení určitého důvodu pro nařízení služby přesčas a stručný písemný záznam o tomto důvodu, například v knize služeb (...) Taková rozhodnutí správního orgánu nepochybně představují úkony

správního orgánu ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s., které podléhají soudnímu přezkumu. V jeho rámci pak musí soud posoudit dodržení uvedených podmínek pro nařízení služby přesčas, což však nemůže učinit bez znalosti konkrétního důvodu, který vedoucího příslušníka k takovému opatření přiměl. Jestliže vedoucí příslušník takový konkrétní důvod alespoň v rámcovém rozsahu nevymezí a nezaznamená ho v písemné formě, ani ho nelze spolehlivě dovodit ze spisového materiálu, nemůže služební funkcionář v řízení ve věcech služebního poměru náležitě posoudit, jestli služba přesčas byla nařízena v souladu se zákonem, či nikoliv. V důsledku toho si takový úsudek nemůže učinit ani soud, který tak je nucen žalobou napadené rozhodnutí zrušit pro nepřezkoumatelnost, jako tomu bylo i v nyní posuzované věci.“

Nejvyšší správní soud v uvedeném rozsudku dále zdůraznil „výjimečnost výkonu služby přesčas, která je dána tím, že se nařizuje nad rámec základní doby služby v rozsahu 37,5 hodiny týdně. Jestliže by tedy služba přesčas představovala jakýsi dodatečný fond služební doby, z něhož by mohl vedoucí příslušník kdykoliv a z jakýchkoliv důvodů čerpat do limitu 150 hodin v kalendářním roce, vytratil by se rozdíl mezi základní dobou služby v týdnu a službou přesčas. V takovém případě by institut služby přesčas postrádal smyslu, neboť ničím nepodmíněné využívání takového fondu by mohlo být u každého příslušníka dosaženo poměrným zvýšením základní doby služby, aniž by muselo být nařizování služby přesčas jakkoli vykazováno a odůvodňováno. Navíc pokud by zákonodárce zamýšlel umožnit automatické nařizování služby přesčas nejvýše v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce, nepodmiňoval by využití tohoto institutu důležitým zájmem služby. Ten tedy musí být s ohledem na smysl a účel služby přesčas dán jen ve výjimečných případech, jak správně dovodila dosavadní judikatura. Jedná se tedy o situace, jež nebylo možné předvídat při rozvržení doby služby na jednotlivé směny podle § 53 služebního zákona, jako kupříkladu již zmíněná momentální indispozice či absence některého z příslušníků ze zdravotních či jiných důvodů nebo předem neočekávaný úkol bezpečnostního sboru, který může být náležitě splněn jen příslušníkem s požadovanou kvalifikací mimo rámec jeho naplánované směny. Výjimečným případem umožňujícím nařízení služby přesčas v důležitém zájmu služby však není dlouhodobý či trvalý nedostatek příslušníků útvaru bezpečnostního sboru, neboť v takovém případě služba přesčas ztrácí svůj mimořádný charakter a stává se z ní pravidelný způsob zajištění plnění úkolů bezpečnostního sboru. Nedostatečné personální obsazení příslušného útvaru bezpečnostního sboru tak nepředstavuje relevantní důvod pro nařízení služby přesčas. Na tomto závěru nemůže nic změnit ani poukaz stěžovatelky na zásadní redukci počtu příslušníků Policie České republiky, v důsledku níž nelze zajistit základní činnosti tohoto bezpečnostního sboru bez nařizování výkonu služby přesčas.“

Dále Nejvyšší správní soud konstatoval, že k „zajištění činnosti bezpečnostních sborů v potřebném rozsahu by mělo být považováno za základní prioritu státu, k čemuž by měly být vyčleněny potřebné finanční prostředky. Nicméně i v případě, že je stát není schopen, byť z objektivních důvodů, ve svém rozpočtu nalézt, nemůže rezignovat na dodržování jednotlivých ustanovení služebního zákona týkajících se způsobu výkonu služby příslušníků bezpečnostních sborů. Proto i při nedostatku finančních prostředků určených na provoz bezpečnostního sboru musí stát zajistit dodržení zákonnosti služby přesčas, a to například omezením jeho činnosti, zvýšením základní doby služby v týdnu či plošným snížením základního tarifu služebního příjmu příslušníků za současného zvýšení jejich počtu, aby tak bylo možné zajistit plnění úkolů bezpečnostního sboru především v rámci základní doby služby a zachovat výjimečnou povahu výkonu služby přesčas. Taková opatření samozřejmě vyžadují změny příslušných právních předpisů, jejichž schválení nemohou vedoucí příslušníci ovlivnit, takže ti jsou za stávající právní úpravy a nedostatku finančních prostředků na provoz příslušných útvarů bezpečnostního sboru s největší pravděpodobností nuceni zajistit plnění jejich úkolů jen za

cenu trvalého nařizování výkonu služby nad rámec základní doby služby v týdnu, za což nemohou nést žádnou odpovědnost sankční povahy. Nicméně takový postup učiněný v důsledku nedostatečného personálního obsazení útvaru bezpečnostního sboru je nejen nesystémový, ale z uvedených důvodů není činěno ani v důležitém zájmu služby, nesplňuje předpoklad výjimečnosti a je tak v rozporu s § 54 odst. 1 ve spojení s § 201 služebního zákona.“

V nyní projednávané věci žalovaný spatřoval důležitý zájem služby odůvodňující nařízení služeb přesčas žalobci v určení čerpání dovolené jiným příslušníkům. K tomu krajský soud uvádí, že jak plyne z výše citované judikatury Nejvyššího správního soudu, čerpání dovolené jinými příslušníky není bez dalšího důvodem, který by bylo možné podřadit pod pojem důležitý zájem služby. Takové situace totiž zpravidla jsou předvídatelné při rozvržení doby služby a jako s takovými je třeba s nimi počítat.

Krajský soud v obecné rovině souhlasí s žalovaným, že vedoucí příslušník musí brát zřetel i na osobní život příslušníků a že mohou nastat neočekávané situace, kdy si některý z nich potřebuje neplánovaně vybrat dovolenou. Nastalou situaci pak nelze řešit jinak, než nařízením služby přesčas jiným příslušníkům. Žalovaný však nijak nedoložil, že právě takové situace vedly k nařizování služeb přesčas v případě žalobce. Krajský soud zároveň nemůže přehlédnout sdělení služebního funkcionáře žalovanému, podle nějž pracoviště žalobce trpělo v letech 2007 – 2010, v důsledku zásadní redukce počtu policistů, personálním podstavem, jenž byl „*dlouhodobě řešen formou služby přesčas*“. Z citovaného sdělení služebního funkcionáře tak spíše vyplývá, že vedoucí příslušník s výkonem přesčasových služeb u žalobce bez dalšího dopředu počítal. Tedy že jejich smyslem nebylo kompenzovat vznik neočekávaných a mimořádných situací, ale zajišťovat jimi samotný přímý výkon služby z důvodu personálního nedostatku osob a počtu systemizovaných míst. Tento nedostatek počtu osob a systemizovaných míst byl pak v rozporu se zákonem nahrazován zvýšenými nároky na stávající příslušníky (žalobce), a to v podobě nařizování služeb přesčas. Úvahy krajského soudu, že v daném případě ve skutečnosti docházelo k této nezákonné praxi, ostatně podporuje samotný obsah žalobou napadeného rozhodnutí žalovaného, který shora popsanou situaci (potřebu personálního zajištění) naprosto otevřeně přiznává.

Pouze na okraj lze dodat, že v posuzované době se zjevně nejednalo o nijak výjimečnou praxi, jak o tom svědčí i následující poznámka v komentáři k zákonu o služebním poměru: „*V současné době, kdy dochází ke snižování počtu příslušníků v některých bezpečnostních sborech, se prohlubuje problém, který existoval i dříve. Služba přesčas je nařizována pravidelně a dlouhodobě v předstihu z důvodů nedostatečného počtu příslušníků zajišťujících konkrétní úkoly útvaru. Takový postup není správný, zejména je-li způsoben poddimenzováním systemizovaných míst potřebných k zajištění výkonu služby útvaru bezpečnostního sboru*“ (Tomek, P. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem k l. 7. 2012*. ANAG, 2012, str. 203).

Žalovaný navíc ve svém rozhodnutí při podrobnějším rozboru, rozepsaném podle jednotlivých dnů, nedokázal přiřadit důvod spočívající v čerpání dovolené jinými příslušníky ke všem případům, v nichž byla žalobci nařízena služba přesčas. V některých případech naopak výslovně uvedl, že nebyl dohledán žádný důvod, konkrétně ve dnech 26. a 27. 5. 2009 (kdy je u žalobce evidováno 14,5 hodin služby přesčas), 22. 9. 2009 (7,5 hodin) a 23. 9. 2009 (7,5 hodin).

Krajský soud tedy uzavírá, že rozhodnutí žalovaného postrádá rozhodné důvody pro závěr v něm učiněný o splnění podmínek pro nařizování služby přesčas žalobci v rozsahu 150 hodin za rok. Tento důvod nebylo možno zjistit ani z předloženého správního spisu. Krajský soud proto přisvědčil žalobní námitce, podle níž si žalovaný nadále nesprávně vykládá § 54 odst. 1 a § 201 zákona o služebním poměru, respektive v uvedených ustanoveních obsažený neurčitý právní pojem „důležitý zájem služby“. Důvodná je i žalobní námitka, podle níž ve správním spisu absentují relevantních důkazy, které by dokládaly nařizování výkonu služeb přesčas žalobci v souladu s těmito zákonnými ustanoveními.

Z judikatury Nejvyššího správního soudu jasně vyplývá, že je nutno při nařizování přesčasových služeb důsledně respektovat § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru, tj. tyto služby nařizovat pouze výjimečně, z důvodů a v případech mimořádného charakteru, např. náhlého onemocnění příslušníků, čerpání služebního volna, nečekaného ošetřování člena rodiny, účasti na služebním školení, jakož i v jiných neplánovaných případech. Nařízení takovýchto služeb zároveň musí být těmito skutečnostmi náležitě odůvodněno a správní orgán musí být schopen tyto důvody následně prokázat. Pokud je služba přesčas využívána k jiným účelům, např. v rozporu se zákonem k tomu, že jejím prostřednictvím je řešen předem známý nedostatečný počet systemizovaných míst příslušníků, či pokud správní orgán není schopen v řízení relevantními důkazy doložit, z jakých důvodů k nařizování přesčasových služeb docházelo, mohou jednotliví příslušníci úspěšně uplatňovat své nároky vyplývající z nesprávné aplikace § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru.

Ustanovení § 112 odst. 2 zákona o služebním poměru, dle kterého je služební příjem stanoven s přihlédnutím k případné službě přesčas v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce, je totiž možno aplikovat pouze za situace, kdy je služba přesčas nařizována v souladu se zákonem. Nikoli v těch případech, kdy dochází k nařizování služeb přesčas v rozporu s ustanovením § 54 odst. 1 zákona o služebním poměru. Jak uvedl Nejvyšší správní soud v rozsudku č. j. 6 Ads 151/2011 – 126, „*ani ustanovení § 112 odst. 2 věty první a ani ust. § 125 odst. 1 služebního zákona nepamatují na případy neoprávněného nařízení služby přesčas do limitu 150 hodin v kalendářním roce a v důsledku toho ani neupravují nároky příslušníků vyplývající z takového nezákonného opatření. Jestliže však služba přesčas představuje výjimečné opatření umožňující výkon služby nad rámec základní doby služby a § 54 odst. 1 služebního zákona a její nařízení podmiňuje důležitým zájmem služby, pak je nemyslitelné, aby v případech neoprávněného výkonu služby v rozsahu až 150 hodin v kalendářním roce příslušníkovi nenáleželo žádné plnění. Takový závěr by jistě nebyl ústavně konformní a odporoval by právním zásadám i principu spravedlnosti, neboť po příslušníkovi, jemuž byl uložen výkon služby přesčas v rozporu se zákonem, nelze žádat, aby ji vykonával bez náležitého protiplnění. Z těchto důvodů se jedná o mezeru v zákoně, kterou je zapotřebí uzavřít. Jak již bylo zmíněno, příslušník má podle § 125 odst. 1 služebního zákona nárok na náhradní volno za každou hodinu služby přesčas nad rámec 150 hodin v kalendářním roce a neposkytne-li mu bezpečnostní sbor náhradní volno v době 3 kalendářních měsíců po výkonu služby přesčas nebo v jinak dohodnuté době, má nárok na poměrnou část přiznaného základního tarifu, osobního příplatku a zvláštního příplatku, který připadá na každou tuto hodinu služby bez služby přesčas v kalendářním měsíci, v němž službu koná. Není tedy žádného důvodu, proč by příslušník neměl obdržet stejné plnění i v případech neoprávněného nařízení služby přesčas do limitu 150 hodin v kalendářním roce. Stejně jako v případě nedodržení tohoto limitu přesčasové služby totiž i při službě přesčas nevykonávané v důležitém zájmu služby dochází k porušení § 54 odst. 1 služebního zákona. Na základě analogické aplikace § 125 odst. 1 služebního zákona lze tedy učinit závěr, že příslušník má nárok na náhradní volno, případně na poměrnou část přiznaného základního tarifu, osobního*

příplatku a zvláštního příplatku i za každou hodinu služby přesčas do limitu 150 hodin v kalendářním roce, kterou vykonal v rozporu se zákonem.“

Žalovaný si je ostatně uvedených závěrů judikatury velmi dobře vědom, neboť na ně ve svém rozhodnutí odkazuje. Odmítá je však akceptovat s tím, že jde o „*neoprávněnou deformaci znění zákona o služebním poměru*“. Krajský soud považuje takové hodnocení za nepřipadné. Nejvyšší správní soud v citovaném rozsudku shledal, že úprava v zákoně o služebním poměru je neúplná, existuje zde tedy tzv. mezeru v zákoně, kterou je třeba uzavřít. Uzavírání mezer v zákoně (zpravidla za pomoci analogie) je standardní metodou nalézání práva užívanou soudy, která má zřetelnou oporu i v právní teorii (viz např. Melzer, F. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. C. H. Beck, 2011, str. 222 – 234). Krajský soud se s výše citovanou argumentací Nejvyššího správního soudu plně ztotožňuje, souhlasí tedy, že v daném případě je namíste popsáním způsobem uzavřít mezeru v zákoně o služebním poměru. A dodává, že je povinností žalovaného tyto závěry respektovat.

Krajský soud z výše uvedených důvodů zrušil napadené rozhodnutí žalovaného pro nezákonnost a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. Právním názorem, který soud vyslovil ve zrušujícím rozsudku, je správní orgán v dalším řízení vázán (§ 78 odst. 1, 4 a 5 s. ř. s.).

Ohledně nákladů řízení postupoval krajský soud v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s., dle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Ve věci měl úspěch žalobce. Jeho důvodně vynaloženými náklady soudního řízení byl zaplacený soudní poplatek ve výši 3 000 Kč a odměna zástupce a jeho režijní výlohy. Odměna za zastupování se u soudních řízení dle soudního řádu správního stanoví podle zásad pro mimosmluvní odměny, tedy podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, ve znění pozdějších předpisů (advokátní tarif). Zástupce žalobce učinil celkem 2 úkony právní služby po 3 100 Kč, a to převzetí zastoupení a sepsání žaloby. Dále krajský soud přiznal žalobci nárok na úhradu 2 režijních paušálů podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu po 300 Kč. To vše včetně DPH. Žalovaný proto byl zavázán k náhradě nákladů řízení v celkové výši uvedené ve výroku II. tohoto rozsudku.

P o u č e n í :

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Hradec Králové 26. září 2017

JUDr. Magdalena Ježková, v. r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení:
J. L.